

Όταν ξεκινούσαν το διάβα τους οι Βλάχοι για τα χειμαδιά πρώτα «κάναν τον σταυρό τους» (Σοφία Μπούμπα, Εκπαιδευτικός- Λαογράφος)

/ [Πεμπτουσία](#)

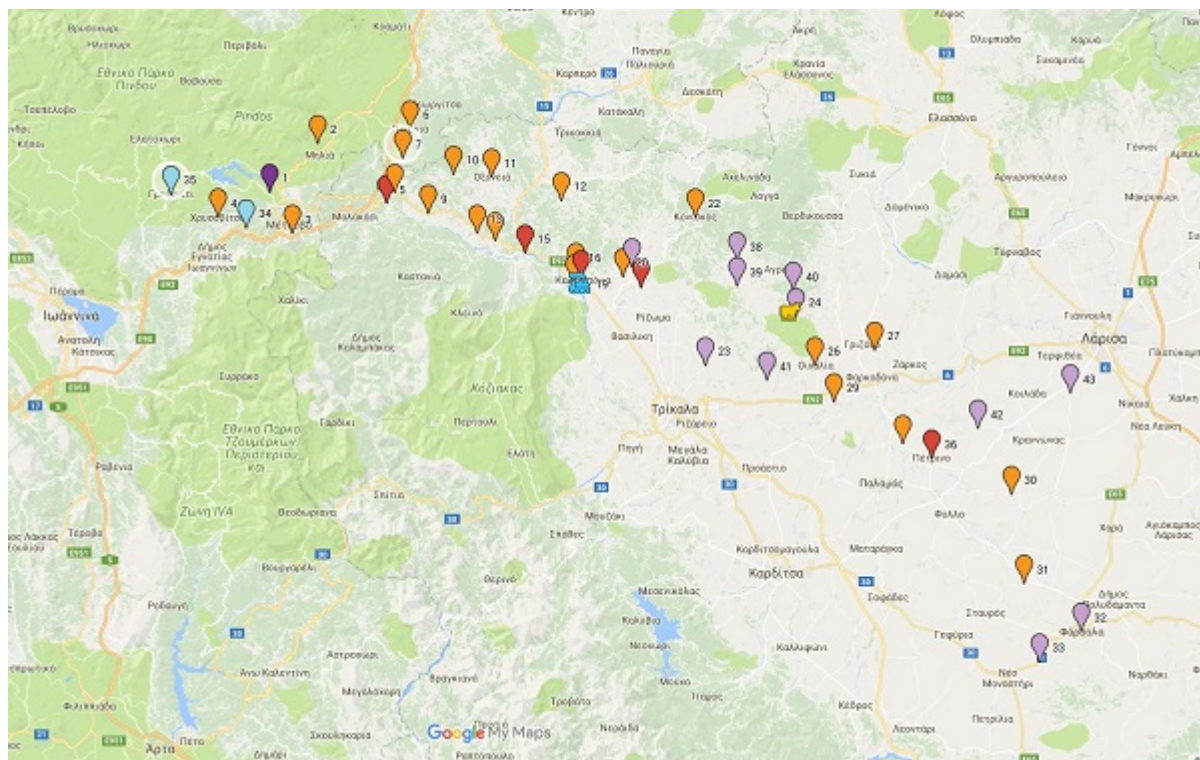

Κάποιες οικογένειες έκαναν Θεία Λειτουργία πριν την αναχώρηση των κτηνοτρόφων «για να πάει καλά η χρονιά τους, να τους προστατεύει. Ξεκίναγαν με θεία λειτουργία το κατευόδιο αυτό.» (Π.Μ, ΣΥΝ.11, ΑΠ.101).

«Μια χρονιά θυμάμαι που έφευγε και ο θείος Μήτρης, μόλις τελείωσε το Δημοτικό, 13 χρονών θα πήγαινε στα πρόβατα, δεν πήγε Γυμνάσιο ο Μήτρης του θείου Βασίλη και πήγε κατευθείαν στα πρόβατα. Πήγαμε στον προφήτη Ηλία, κάναμε την θεία Λειτουργία, κοινώνησε, και μετά ξεκίνησε, τα πρόβατα ήταν εκεί κοντά στον προφήτη Ηλία, κοινώνησαν όλοι και ξεκίνησαν να πάνε στο Παπαδοπούλι με τα πόδια. Τα πρόβατα, τα άλογα φορτωμένα με τα τρόφιμα για 10 μέρες.» (Ε.Μ, ΣΥΝ.1+2, ΑΠ.102)

Όταν ξεκινούσαν το διάβα (τη διαδρομή προς ή από τα χειμαδιά με τα πόδια) «κάναν τον σταυρό τους και περπατούσαν σιγά σιγά» (Α.Μ, ΣΥΝ.15, ΑΠ.103) [76],

ενώ στα άλογα και στα μουλάρια είχαν βάλει προηγουμένως αλογοτάστρο [77], έναν ντρουβά με κριθάρι στο στόμα τους, για να τραφούν πριν το ταξίδι.

Μέτσοβο, πορεία διάβατος, κονάκια και σημεία εγκατάστασης στα χειμαδιά

1	Βασίλειος Μεσσήνιος	25	Μαντρί Αφών Μπούμα (Σ+Τ)
2	Μολά	26	Νεσέρφι (σημ. Οραλία)
3	Ανέλιος	27	Φαρμακόνια
4	Χρυσόβιτσα	28	Άγιος Δημήτριος Φαρμακόνιας
5	Κουτσουφλιανή (σημ. Παναγία)	29	Κλαιστός
6	Μηδούρα (σημ. Πρώνια)	30	Δεσφός
7	Πάκτιο (σημ. Καμυθιά)	31	Ελληνικό
8	Κουρδουλός	32	Φάρσικα
9	Ανέλιος	33	Θυμιά Φαρμάκων
10	Κακτολάρι	34	Βοτανός
11	Μαρίτσα (σημ. Ούνια)	35	Γρεβιές
12	Γέβρος	36	Πέτρινο
13	Ορθεφούν	37	Ιάκισο
14	Μαγιάς Κασσιό	38	Σκρίνη
15	Μουζυκόν	39	Καταρούνη
16	Καστράκι	40	Τσιφραίο
17	Καλαμπάκι (Κήτρο Υγείας)	41	Σουμάρια
18	Βλαχιά	42	Αγιοφύμιος
19	Ιδρυοδρομικός Σταθμός Καλαμπάκας	43	Δουφλάκη (σημ. Μεσομαχία)
20	Αίρε		
21	Επαφίος		Μόνιμη κατοικία (Μέτσοβο)
22	Κονιός		Περιοχή όπου περνάει το διάδρομο
23	Παλαμάρι		Χωριά μέσα από τα οποία περνούν τα κοπάδια
24	Παλαμάρι		Χειμαδιά Μεσσήνιων

«Τα ζώα είχαμε κριθάρι. Βάζαμε ντροβάδες κι έτρωγαν το κριθάρι. Όταν ήταν να ξεκινήσουν βάζανε μεσούρα, όπως ξέραμε εμείς και κριθάρι, για να μπορέσουν τα ζώα να περπατήσουν. Και μας έβαζε η μάνα μας και αυτό... και μετά το πρωί όταν ξεκινούσαν τα πρόβατα, τα ζώα τα ποτίζαμε και βάζαμε τα αλογοτάστρα, τα λέγαμε, αυτές τις τσάντες που βάζαμε. Και βάζαμε πρώτα το κριθάρι για να φάνε τα άλογα. Και μετά τελείωνε το κριθάρι, άντε σηκωνόταν...

» (Χ.Μ, ΣΥΝ.12, ΑΠ.104)

Πρώτα αναχωρούσαν οι κτηνοτρόφοι με τα πρόβατα. Ύστερα ακολουθούσαν —με μεγαλύτερο βηματισμό — οι κτηνοτρόφοι με τα μουλάρια. Ο κτηνοτρόφος που έκανε το διάβα με τα φορτηγά ζώα αν και ξεκινούσε αργότερα, με διαφορά κάποιων ωρών από το κοπάδι, όπως έχουμε πει, εντούτοις το προσπερνούσε και φρόντιζε να προπορεύεται για να στήνει κάθε βράδυ σε άλλο τόπο το κονάκι. Στις περιπτώσεις όπου οι κτηνοτρόφοι είχαν σμίξει τα πρόβατά τους, ο καθένας φρόντιζε να φορτώσει τα απαραίτητα του ταξιδιού του για το δικό του κοπάδι και για το εργατικό του προσωπικό (μέλη οικογενείας, τσοπάνους).

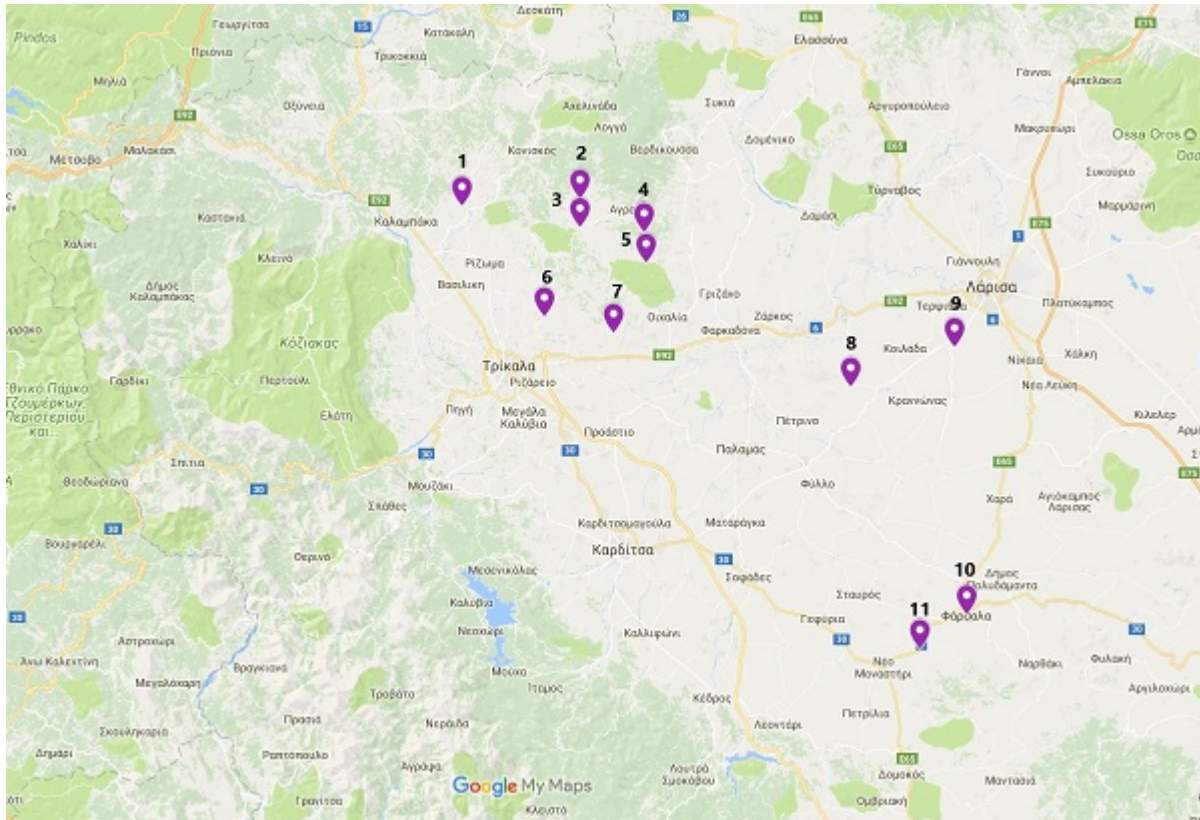
«Πηγαίνανε στα πρόβατα μια ώρα (...) μετά φορτώνουμε τα υπόλοιπα πράγματα απ' τα πρόβατα και ξεκινούσαν πρώτα τα πρόβατα, τα πρόβατα μπορεί να ξεκινούσαν τον Οκτώμβριο κατά τις εφτά η ώρα που είχε ξημερώσει, που ξημέρωνε ξεκινούσαν τα πρόβατα. Τα άλλα μπορεί να φεύγανε από δω στις έντεκα η ώρα. Κάναν όμως μεγαλύτερα βήματα και όταν φτάναν τα πρόβατα στο κονάκι, πες ότι τα πρόβατα φτάναν τρεις η ώρα στο κονάκι ή στις δυο η ώρα, τέτοια ώρα φτάναν και τα άλογα, γιατί περπατούσαν πιο γρήγορα, κάναν μεγαλύτερα βήματα. Κάπως έτσι το θυμάμαι.» (Α.Τ, ΣΥΝ.26, ΑΠ.105)

Όταν έφευγαν οι άντρες για τα χειμαδιά οι γυναίκες που έμεναν πίσω γυρνούσαν στο χωριό, όπου συνέχιζαν τη ζωή τους, δηλαδή την ανατροφή των παιδιών, τη γηροκόμηση πεθερικών ή γονέων και τις δουλειές εντός κι εκτός σπιτιού. Την

ημέρα του αποχωρισμού δεν έπρεπε να σκουπίσουν.

«Οι γυναίκες, όταν φεύγαμε από 'δω οι άντρες για τα χειμαδιά το φθινόπωρο είχανε ένα αυτό... αυτά ήταν έτσι, την ημέρα που φεύγανε για τα πρόβατα, που φεύγανε, η δική μου οικογένεια όλη αυτή είχαν ένα αυτό να μην σκουπίσουνε. Δεν κάνει να σκουπίσουμε το σπίτι σήμερα.» (Χ.Δ, ΣΥΝ.13, ΑΠ.106).

Τοποθεσίες χειμαδιών Μετσοβιτών

Κλείνοντας την ενότητα αυτή του αποχωρισμού αξίζει να επισημάνουμε ότι με την αναχώρηση των κτηνοτρόφων και των κοπαδιών για τον κάμπο «άδειαζαν» τα βουνά και τα υπόγεια των σπιτιών. «Εκείνη την ώρα που σφιχταγκαλιάζεται η νύχτα με την ημέρα κι αποχωρίζεται γλυκά κι απαλά κάλλιο μη βρίσκεσαι σιμά σε τόπο που γίνεται βλαχοξεκίνημα. Το ξεγύμνωμα αυτό του τόπου αγριεύει πολύ τα βουνά. Γιατί σαν φύγουν οι τσοπάνηδες με τα ζωντανά τους, τα βουνίσια μέρη παίρνουν άλλη θωριά, γίνονται σκοτεινά κι ανυπόφορα. Έπειτα κι ο χειμώνας που έρχεται τ' αποσκοτεινιάζει, τα μαυρίζει περισσότερο και σκυθρωπά υποφέρουν το φορτίο του.» (Λαμνάτος, 2005, σ. 118).

«Και τα φόρτωναν στα μουλάρια έτοιμα, ρίχναμε κρασί εμείς στα καπούλια(...) έθιμο, έθιμο. Φόρτωναν τα άλογα έτοιμα 'δω, κάπες απάνω, τσουβάλια λες και δεν ξέρω πώς φαινόταν ένα πράγμα, γιατί έφευγαν τα ζώα για ένα χειμώνα ολόκληρο και άδειαζαν τα υπόγεια εδώ. Πώς να σου πω, έφευγε το βιο, έφευγαν πρόβατα...»

(Β.Γ, ΣΥΝ.18, ΑΠ.107).

[Διαβάστε ολόκληρη τη μελέτη εδώ](#)

Παραπομπές:

76. «Κι αφού αποχαιρετηθούν και μ' αυτούς, γυρίζουν κατά την ανατολή, κάνουν ευλαβικά το σταυρό τους και ξεκινάνε αργοβάδιστοι. για τα χαμηλώματα. (Περπατάνε αργά, γιατί οι προβατίνες είναι γκαστρωμένες και δεν τις πολυβιάζουν στο δρόμο γιατί απορρίχνουν (=αποβάλλουν)).» (Λαμνάτος, 2005, σ. 118).

77. «aloğotástru: ο ντορβάς που κρέμεται από το κεφάλι του ζώου και που περιέχει την τροφή του» (Δασούλας, 2013, σ. 37).